

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİMİNE VE ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ*

STUDENT VIEWS REGARDING SOCIAL STUDIES INSTRUCTION AND EDUCATION

Tekin ÇELİKKAYA*

*Ahi Evran Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı . e-
posta: tcelikkaya@gmail.com

ÖZET

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden beklentileri oldukça farklı ve geniştir. Öğrencilere toplumsal yaşamda gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve sosyal bilgiler dersi programının içeriği bu beklentilere cevap verebilecek niteliklere sahip olmalıdır. Sosyal Bilgiler Programı'nın öğrenme-öğretme süreci boyutunun kurumsal olarak etkin bir şekilde uygulanabilmesi için sürecin öznelere olan öğrenciler tarafından değerlendirilmesi, bu değerlendirmelere göre de gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Araştırmada verilerinin toplanması amacıyla, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Bu araştırmada da Ortaokul 5.,6. ve 7.sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinin öğrenimine ve öğretimine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma grubu 2012- 2013 öğretim yılında Kırşehir il merkezindeki öğretmenlik uygulaması dersinin yapıldığı 15 ortaokul arasından gönüllülük esası dikkate alınarak 5.,6. ve 7.sınıflardan toplam 45 öğrenciden oluşmaktadır. Sonuçta, öğrencilerin, sosyal bilgiler dersinde en çok keyif aldıkları etkinlikler sınıflara göre farklılık göstermektedir. 5.sınıflar gezi çalışmalarından, 6.sınıflar harita çalışmalarından ve 7.sınıflar ise en çok soru-cevap etkinliğinden keyif almaktadırlar. Öğrencilerin, Sosyal bilgiler dersinde kolay öğrendikleri konular sınıflara göre farklılık gösterirken bunların gerekçeleri benzerlik göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler Öğrenimi ve Öğretimi, Etkili sosyal bilgiler öğrenimi

ABSTRACT

Students' expectations from Social Studies teachers are different and great. Social Studies teachers who want their students to gain skills and knowledge which are essential in the social life and the content of the social studies course must have qualities to fulfil these expectations. It is important that in order to implement the learning-instruction process of Social Studies curriculum effectively and institutionally, it must be evaluated by the students who are the subjects of the process and the necessary arrangements must be done according to these evaluations. Phenomenology, one of the qualitative research methods, was used in the study to collect data. The population of the research consisted of 45 volunteer students and these students were chosen among the 15 secondary schools located in the city centre of Kırşehir where teaching training course was carried out in 2012-2013 education year. The activities which the students liked most differ according to the grades. 5th grades enjoy school trips, 6th grades like map activities, and 7th grades love the question-answer activity. The topics which students have the most difficulty with learning in social studies course show similarities regarding the grades

Keywords: Social Studies Instruction and Education, Effective Social Studies Instruction

1. GİRİŞ

Sosyal Bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, bt). Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla edinilecek bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrencinin yaşamı boyunca karşılaşılabileceği sorunların üstesinden gelebilmesinde yardımcı olduğu düşünüldüğünde, bu dersin amacının (Kabapınar ve Baysal, 2004), öğrenciyi yaşama hazırlaması olduğu söylenebilir. Bilginin hızla çoğalıp yayılması, iletişim ve ulaşım teknolojisindeki hızlı gelişmeler dünyamızı küçük bir köy durumuna getirmiş, ülkeler arasında sınırlar büyük ölçüde kalkmış, küreselleşme kavramı her gün biraz daha önem kazanmaya başlamıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde, özellikle ilköğretim çağında insanlara en büyük katkı, Sosyal Bilgiler eğitimiyle sağlanacaktır (Sözer, 1998).

İlköğretimde Sosyal Bilgiler temel derslerden birini oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, çocukların toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, insan ilişkilerini anlamada, ulusal özellikleri kavramada en gerekli derslerden birisidir. Eğitimden beklenen niteliğin gerçekleşmesinde programın en önemli öğelerinden biri öğrenme-öğretme etkinlikleridir (Yanpar, 1994). Öğrenme-öğretme süreci, eğitim sisteminin, iş görüşünü yerine getirmesinde yani geçerli öğrenmelerin oluşmasında merkezi bir konuma sahiptir (Senemoğlu, 2007).

Eğitim sürecinin temeli öğrenmeye dayanır. Öğrenme süreci, bireyin doğumuyla birlikte ailede başlar, planlı ve programlı bir kurum olan okul ile devam eder. Okul, bireye olumlu yönde davranış kazandırmakla sorumlu olan bir kurumdur. Okulun varlık nedeni ise, yeni nesilleri sağlıklı ve verimli bir biçimde yetiştirerek toplumsal yaşamın gelişmesini sağlamaktır. Bu amaçla okul etkinlikleri organize edilir ve sürecin temel dinamiklerinden biri olan öğretmen tarafından uygulanır. Başta öğretmenler olmak üzere okuldaki tüm ilgililer, öğrenci niteliklerinin geliştirilmesi ve planlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmaktadırlar (Gökçe, 2002).

Öğrenmeyi etkileyen içsel ve dışsal pek çok değişken vardır. Fiziksel şartlar gibi dışsal faktörler yanında ilgi, tutum ve algı gibi içsel faktörler öğrenmenin niteliğini belirleyen değişkenler arasındadır. İçsel veya psikolojik değişkenlerin öğrenme atmosferini oluşturan en önemli öğelerden biri olduğu kabul edilmektedir. “Öğrenci affekt” olarak da adlandırılan duygular, tutumlar, ilgiler ve değerler öğrencilerin okuldaki davranışlarını ve başarılarını etkilemede önemli bir role sahiptir (George, 2006; Popham, 2005; Reid, 2006).

Etkili öğretim, öğrenmenin doğasını ve farklı gelişim aşamalarındaki öğrencilerin özelliklerini anlamayı gerektirir. Öğretim; içsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir. Öğretimi düzenleyen ve uygulayan kişi olarak öğretmenin görevi, belirlediği öğrenme hedefleri doğrultusunda, öğrenci ve öğrenme süreci özelliklerine uygun olarak dışsal olayları seçme, düzenleme, uygulamadır. İster ders kitaplarından öğrenilsin isterse öğretmenler tarafından öğretilsin bilgiler ve olaylar arasındaki ilişkiler düşüncelerin tutarlı olması düzeyinde kalıcı olur ve öğrenilir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilere olaylar arasındaki ilişkileri tutarlı olarak düzenleyip vermesinde yarar vardır (Güven, 2004).

Öğrenciden gerçek yaşamın ne olduğunun farkına varması, yaşam içinde kendi rolünü anlaması ve karar vermeyi öğrenebilmesi için, öğrenme-öğretme sürecine etkin olarak katılması beklenmektedir. Bu bağlamda, bahsedilen öğrenen merkezliliği ön plana çıkaran 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı'nın somut araç-gereç kullanımını özendirildiği ve bununla ilgili somut örnekler verdiği görülmektedir. Eğitim Reformu Girişimi (ERG)

tarafından (2005) yapılan değerlendirmede yeni programda öğrencilerin araştırma, sorgulama, problem çözme ve karar verme süreçlerine katılmasını sağlayacak etkinliklerin kullanılması önerilmiştir. Ayrıca “yaparak-düşünerek” öğrenme etkinliklerinin önemli olduğu vurgulanmış ve işbirlikli öğrenme stratejilerinin gerektiği ölçüde kullanılması öngörülmüştür. Önerilen etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı'na dayalı olmasına da özen gösterilmiştir. Öğretim sürecinde öğretmenin rolü ise öğrencilere bilgiyi yüklemek değil öğrencilerin bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmak olarak belirlenmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmalar (Akdağ, 2009; Ersoy ve Kaya, 2009; Tarman, Ergür ve Eryıldız, 2012) Sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşlerine yönelik olup öğrencilerin bu dersin öğrenimi ve öğretiminde karşılaştıkları sorunları ve daha iyi bir sosyal bilgiler öğretimine ilişkin önerilere yönelik olan araştırma (Aktepe, Tahiroğlu ve Meydan,2014;Ayva,2010) sonuçlarına pek fazla rastlanamamıştır.Bu doğrultuda alandaki çalışmaların bir kısmı bu araştırmanın tartışma kısmına katkı sağlamıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin öğrenimine ve öğretimine ilişkin görüşlerini belirlemek, en kolay ve en zor öğrendikleri konular ve bunların nedenlerini, derse katılma durumları ve sosyal bilgiler dersliğinin olmasının faydalarını belirleme açısından önemli olan bu çalışmada ortaokul 5.,6. ve 7.sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencileri Sosyal bilgiler dersine hangi durumlarda nasıl katılmaktadırlar?
2. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersinde en çok keyif aldıkları etkinlikler nelerdir? Bunların sebepleri nelerdir?
3. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersinde kolay öğrendikleri konular hangileridir? Bunların sebepleri nelerdir?
4. Ortaokul öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersinde öğrenmekte zorlandıkları konular hangileridir? Bunların sebepleri nelerdir?
5. Ortaokul öğrencilerine göre okullarında Sosyal Bilgiler dersliğinin olmasının faydaları nelerdir?
6. Ortaokul öğrencileri sosyal bilgiler öğretmeni olsaydı dersi nasıl işlerlerdi?

2.YÖNTEM

Araştırmada verilerinin toplanması amacıyla, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır..Olgubilim deseni, günlük yaşamda farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. (Patton, 2014: 104; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78) Olgubilim deseninde, yaygın uygulamaları ortaya çıkarmak ve katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amaçlanır (Annells, 2006). Bu araştırmada da Ortaokul 5.,6. ve 7.sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinin öğrenimine ve öğretimine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubu 2012- 2013 öğretim yılında Kırşehir il merkezindeki ortaokullarda, öğretmenlik uygulaması dersinin yapıldığı 15 ortaokul arasından gönüllülük esası dikkate alınarak 5. sınıflardan 15 (9 kız, 6 erkek), 6. sınıflardan 15 (8 kız, 7 erkek) ve 7.sınıflardan 15 (7 kız,8 erkek) öğrenci olmak üzere toplamda 45 öğrenciden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra 6 (her sınıftan 2 öğrenci) öğrenci ile ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme yapılan bu öğrenciler daha sonra araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Ön görüşmelerin başlangıcında görüşmeci araştırmacının amacını ve nasıl yürütüleceğini öğrencilere açıklamış ve verilerin güvenilir bir biçimde elde edilebilmesi için ses kayıt cihazına kaydetme izni almıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, forma (indekslere) dökülmüştür. Sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin anlamakta güçlük çektikleri ya da amacına tam olarak ulaşmadığı düşünülen soru maddeleri çıkartılmış ya da değiştirilmiştir. Böylelikle soruların daha anlaşılır bir duruma getirilmesi sağlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında görüşme formu hazırlanmış ve form eğitim programları ve öğretim alanından bir ve sosyal bilgiler öğretmenliği alanın da bir olmak üzere ilgili çalışmaları olan toplam iki öğretim üyesine incelettirilerek onların görüş ve önerileri doğrultusunda son haline getirilmiştir. Bu bağlamda uzmanlardan formun her bir boyutuna ilişkin “uygun”, “uygun değil” ve “geliştirilmesi gerekir” şeklindeki ölçütlerine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca formun tümüne yönelik olarak nasıl olması gerektiğine dönük yazılı görüş bildirmeleri istenmiştir. Araştırmacı, soruların tüm öğrenciler tarafından anlaşılması ve öğrencilerin bilgisini aşmaması için yansız olması ilkesini de dikkate alarak görüşme formunu yeniden düzenlemiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu açık uçlu 6 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgiler yer almıştır. Bu bölümde öğrencilerin cinsiyetleri ve sınıflarına ilişkin sorular öğrencilere yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise görüşme sorularına yer verilmiştir. Görüşmeler, öğretmenlik uygulaması dersi saatinde öğrencilerin kendi okullarındaki öğretmenler odasında ve uygun olan rehberlik servisi odaların bire bir olarak gerçekleştirilmiş olup, görüşmeler 30 -45 dakika arasında sürmüştür. Görüşmede ses kaydı yapılmış, bu kayıtlar daha sonra yazılı hale getirilerek kontrol etmeleri amacıyla görüşülen öğrencilere tekrar gönderilmiş ve onayları alınmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz kullanılmıştır. Tümevarımcı analiz, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:259). Araştırmadan elde edilen verilerin bir kısmı verilerin toplanması aşamasında düzenli olarak analiz edilmiştir. Etkinliklerin tamamlanmasının ardından tekrar analiz edilen verilerin birbiri ile ilişkisi ve tutarlılığı analiz edilmiştir. Ses kaydı dökümlerinin ve görüşme kayıtlarının doğrulanması için bir alan uzmanından yardım alınmıştır. Uzman, araştırma verisinin %20'sini bağımsız olarak incelemiş, daha sonra araştırmacının yaptığı dökümler karşılaştırmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda dökümlerin birbiri ile tutarlı olduğu belirlenmiş, temaların belirlenmesinde araştırmacı ile uzman arasında görüş birliğine varılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek ve öğrencilerin bakış açılarını yansıtmak amacıyla doküman metinlerinden alıntılara yer verilmiştir

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında sorulan sorulara verilen cevaplar tablollaştırılarak sunulmuştur. Bulguların sunulmasında, görüşme formunda yer alan soruların sıralaması esas alınmıştır. Verileri destekler nitelikte öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Görüşlerin kime ait olduğu belirtilirken, 5.sınıf öğrencileri için 5Ö1,

5Ö2,,...,5Ö15 kodları; 6.sınıf öğrencileri için 6Ö1, 6Ö2,,...,6Ö15 kodları; 7.sınıf öğrencileri için ise 7Ö1, 7Ö2,,...,7Ö15 kodları kullanılmıştır..

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersine Katılma Durumlarına İlişkin Görüşler

Görüşler	f		
	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Parmak kaldırarak	7	10	11
Sunum yapıldığında	1	1	-
Söz hakkı verilince	2	-	-
Çok katılmıyorum	3	-	1
Bildiğim konularda	3	1	1
Dinleyerek	5	2	-
Eğlenceli olduğunda	2	-	-
Soru sorulursa	3	5	2
Konu anlatarak	-	2	1
Not tutarak	-	-	1
Soru sorarak	-	-	3
Konuları araştırarak	-	-	1
Toplam	26	21	21

Öğrencilerin “Sosyal bilgiler dersine hangi durumda nasıl katılıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde görülmektedir ki; her sınıftaki öğrenciler en çok parmak kaldırarak (7,10,11) sonrasında 5.sınıflar dinleyerek (5); 6.sınıflar soru sorulduğunda (5); 7.sınıflar ise soru sorarak (3) derse katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Parmak kaldırarak derse katıldığını belirten 5Ö14 bu durumu “Bildiğim her şeye parmak kaldırarak katılmaya çalışıyorum.” biçiminde 6Ö5 bu durumu “Parmak kaldırarak yarışmalar yapıyoruz. Adı da “Ülker Çikolatayla Yarış” biçiminde; 7Ö13 ise bu durumu “Bildiğim konularda parmak kaldırarak sorulan soruları cevaplamaya çalışıyorum.” biçiminde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Dersin eğlenceli olması konusunda 5Ö1 bu durumu “Sosyal Bilgiler dersine ancak eğlenceli olduğu zaman katılmak geliyor içimden. Yoksa uykum geliyor. Bazen öğretmenimiz resimler yansıtıyor tahtaya veya sunumlar o zaman konuya katılabiliyorum.” biçiminde düşüncesini ifade etmiştir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Dersinde En Çok Keyif Alınan Etkinlikler ve Bunların Sebeplerine İlişkin Görüşler

Etkinlikler	Sebepler	f		
		5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Grup çalışmaları	Eğlenceli olması	1	-	-
	Öğrenmeyi kolaylaştırması			
Ödev çalışması	Araştırarak öğrenme imkânı sağlaması	2	-	-
	Bilginin kalıcılığını arttırması			
Bilgisayar destekli	İlgi çekici olması	2	1	3

eğitim	Eğlenceli olması Bilginin kalıcılığını arttırması			
Okuma–anlama etkinliği	Okuma sevgisinden dolayı	1	-	-
Harita çalışmaları	Eğlenceli olması Bilginin kalıcılığını arttırması	1	5	-
Gezi çalışmaları	İlgi çekici olması Öğrenmeyi kolaylaştırması	4	-	-
Yaparak yaşayarak	İlgi çekici olması	1	-	-
Çok fazla etkinlik yapmıyoruz	Sadece öğretmenin ders anlatması	1	3	-
Ünite sonu değerlendirme	Bilgimizi pekiştirmek	1	-	2
Drama	Eğlenceli olması	1	1	2
Soru-cevap	Bilginin kalıcılığını arttırması Düzenli çalışmaya zorlaması Heyecan verici olması Hocanın gözüne girmek için	-	4	6
Materyal çalışmaları	Eğlenceli olması	-	1	-
Konuların yaşanmış gibi anlatılması	Öğrenmeyi kolaylaştırması	-	-	2
Toplam		15	15	15

Öğrencilerin “Sosyal bilgiler dersinde en çok keyif aldığımız etkinlikler nelerdir? Niçin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde 5.sınıflar gezi çalışmalarından (4), 6.sınıflar harita çalışmalarından (5) ve 7.sınıflar ise soru-cevap etkinliğinden(6) keyif aldıklarını belirtmiş olup bunlara gerekçe olarak da sırasıyla gezi için ilgi çekici olması ve öğrenmeyi kolaylaştırması; harita için eğlenceli olması ve bilginin kalıcılığını arttırması; soru-cevap için ise heyecan verici olması, düzenli çalışmaya zorlaması, bilginin kalıcılığını arttırması, hocanın gözüne girmeyi sağlaması görüşlerini belirttikleri görülmektedir.

Gezi çalışmalarından keyif aldığını belirten 5Ö10 bu durumu “Doğal yapıtlar, tarihi mekânları görmek. Çünkü görerek daha iyi öğreniyorum.” biçiminde; harita çalışmalarından keyif aldığını belirten 6Ö10 “Sınıfa harita getirip dersi görerek işlediğimiz zaman. Çünkü böyle aklımda daha iyi kalıyor.” biçiminde; çok fazla etkinlik yapılmadığını belirten 6Ö14 bu durumu “Hiç bir şey. Çünkü ders işliyoruz. Hiç bir zaman kendi görüşlerimizi söyleyemiyoruz.” biçiminde; soru –cevap etkinliği ile ilgili olarak 7Ö13 bu durumu “Soru ve cevap etkinliğini seviyorum. Çünkü doğru bildiğimde hocanın gözüne girdiğimi düşünüyorum. Beni daha çok sever o zaman diye.” biçiminde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Dersinde Kolay Öğrenilen Konular ve Bunların Sebeplerine İlişkin Görüşler

Konu	Sebep	f		
		5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Atatürk'ün hayatı	İlgi çekici olması	3	-	-
	Örnek alınması			
	Kolay olması			
Adım Adım Türkiye	İlgi çekici olması	3	-	-
	Yeni yerleri tanımanın zevkli olması			
Ünlülerin hayatı	Derslerin zevkli işlenmesi	1	-	-
	Karşılaştırma imkânının öğrenmeyi kolaylaştırması			
Eski ve yeni dönemler	Uygulaması yapılması	1	-	-
Soy ağacı	Ülkemizin öncesi ve sonrası anlatması	2	-	-
Atatürk'ün inkılâpları	Önemli olması			
	Bilmenin gerekliliği			
Haklarım ve sorumluluklarım	İlgi çekici olması	2	-	-
Osmanlı dönemi	Çabuk hatırlanması	1	-	-
kıyafetleri ve yemekleri	Zevkli olması	1	-	-
Sorumluluklar ve roller	Kolay olması	-	1	2
İklimler	Zevkli olması	-	1	2
	Ezberlenmesinin kolay olması	-	5	-
Ölçekler	Soru çözümünün olması	-	5	-
	Uygulamanın olması	-	5	-
	Materyalle çalışma imkânının olması	-	1	-
Ülkeler	Eğlenceli ve kolay olması	-	2	2
Coğrafya konuları	Kolay olması	-	2	-
Sosyal bilgiler öğreniyorum	Ezberlenmesinin kolay olması	-	2	3
Tarih konuları	İlgi çekici olması	-	2	3
	Anlatımın ilgi çekici ve güzel olmaması	-	2	-
Yok	Konunun kısa olması	-	-	2
Ülkemizde göç	Kolay olması	-	-	2
	Günlük yaşamda olması	-	-	2
İletişim	Eğlenceli olması	-	-	2
Coğrafya harici her konu	Anlamakta zorlanılması	-	-	1
Kitle iletişim araçları	Kolay olması	-	-	2
Türkiye'de nüfus	Karşılaştırma imkânının olması	-	-	1
Toplam		15	15	15

jedus

Öğrencilerin “Sosyal bilgiler dersinde kolay öğrendiğiniz konular hangileridir? Niçin? ” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip tablollaştırılmış ve Tablo 3’te verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde 5.sınıflar en çok Atatürk’ün hayatı ve Adım Adım Türkiye konularını (3); 6.sınıflar ölçekler (5); 7.sınıflar ise tarih konularını belirtmiş olup bunlara gerekçe olarak da sırasıyla *Atatürk’ün hayatı ve Adım Adım Türkiye* konuları için ilgi çekici olması, örnek alınması, kolay olması, yeni yerleri tanımanın zevkli olması; *ölçekler* konusu için ezberlenmesinin kolay olması, soru çözümünün ve uygulama yapma imkânının olması görüşlerini belirttikleri görülmektedir.

Atatürk’ün hayatı ve Adım Adım Türkiye konularını ifade eden 5Ö1 bu durumu “*Atatürk’ün Hayatı. Çünkü hem ilgimi çekiyor hem de örnek alıyorum. Ders benim için eğlenceli geçmişti.*” biçiminde; ölçekler konusunu ifade

eden 6Ö11 bu durumu “Ölçekleri daha iyi öğrendim. Ezber değil çünkü.” biçiminde; tarih konularını ifade eden 7Ö11 bu durumu “Cemiyetler. TBMM’nin açılışı, Misak-ı Milli kararları. Kongreler, TBMM’ye karşı çıkan isyanlar vs. Değişik olduğu için konular ilgimi çekiyor.” biçiminde ifade etmişlerdir.

Tablo 4 : Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenilmekte Zorlanılan Konular ve Bunların Sebeplerine İlişkin Görüşler

Konular	Sebepler	f		
		5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Cihazlar, keşfedilen aletler	Akılda tutulması zor	1	-	-
Yok	Ezberin kuvvetli olması	7	2	1
	Kolay ve zevkli olmaları			
İklimler	Akılda tutulması zor	1	-	-
Atatürk ve Milli Mücadele	Akılda tutulması zor	1	-	-
	Konunun uzun olması			
Atatürk’ün İnkılapları	Akılda tutulması zor			
	Konunun uzun ve zor olması	5	-	-
	Çok karmaşık olması			
Neredeyse bütün konular	Konunun zor ve ezber gerektiriyor olması	-	1	-
	Sadece anlatım yönteminin kullanılması			
Tarih konuları	Ezber gerektirmesi			
	Akılda tutulması zor	-	7	10
	Sevilmemesi			
	Konuların uzun olması			
Coğrafi konum	Ezber gerektirmesi	-	1	-
Ölçekler	Matematiksel işlem gerektirmesi	-	3	-
Coğrafi konular	Konuların karışık ve uzun olmaları	-	1	2
	Sıkıcı olmaları			
Kurtuluş savaşı	Konuların uzun olması	-	-	1
Ülkemizde nüfus	Konuların karışık olması	-	-	1
Toplam		15	15	15

jedus

Öğrencilerin “Sosyal bilgiler dersinde öğrenmekte zorlandığınız konular hangileridir? Niçin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip Tablo 4’de gösterilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde 5.sınıflar en çok zorlandığı konu yok (7) derken sonrasında ise Atatürk’ün İnkılapları konularını (5); 6. ve 7.sınıflar tarih konularını (7,10) belirtmiş olup bunlara gerekçe olarak da sırasıyla zorlanılan konu olmaması ile ilgili olarak ezberlerinin kuvvetli olması ve konuların kolay ve zevkli olmaları, Atatürk’ün İnkılapları konusu ile ilgili konunun uzun, akılda tutulmasının zor ve çok karmaşık olması, tarih konuları için ezber gerektirmesi, sevilmemesi, akılda tutulmasının zor ve konuların uzun olması görüşlerini belirttikleri görülmektedir.

Atatürk’ün İnkılapları konularını ifade eden 5Ö10 bu durumu “Atatürk’ün inkılaplarını öğrenirken zorlanıyorum. Yapılanlar çok güzel ama tarihleri bir türlü aklımda kalmıyor.” biçiminde; tarih konularını ifade eden 7Ö13 bu durumu “Tarihler. Çünkü tarihleri aklımda tutamıyorum. Bu yüzden tarihte zorlanıyorum.” biçiminde ifade etmişlerdir.

Tablo 5: Okulda Sosyal Bilgiler Dersliğinin Olması ve Olmasının Faydalarına İlişkin Görüşler

Mevcut durum	Katkı	f		
		5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Yok	-	10	14	12
Var	Öğrencilerin rahat hissetmelerini sağlama			
	Kendi kendine öğrenebilme			
	Dersleri zevkli hale getirme	5	1	3
	Daha iyi öğrenme olanağı			
	Yok			
Toplam		15	15	15

Öğrencilerin “Okulunuzda Sosyal Bilgiler dersliğiniz var mı? Var ise ne gibi faydaları vardır?” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip Tablo 4’de gösterilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu (36)sosyal bilgiler dersliğinin olmadığını ifade ederken sadece 9 kişi olduğunu belirtmişlerdir. Var olduğu belirtenler ise 5.sınıf (5), 6.sınıf (1), 7.sınıf (3) öğrencileri ise bu katkıyı öğrencilerin rahat hissetmelerini sağlama, kendi kendine öğrenebilme, dersleri zevkli hale getirme, daha iyi öğrenme olanağı sağlamanın yanında hiçbir katkısı olmadığı şeklinde görüşlerini belirttikleri görülmektedir.

Kendi kendine öğrenebilme ile ilgili olarak 5Ö4 “Kendimizi daha rahat hissetmemizi sağlıyor. Bir de biz kendi kendimize de öğrenebiliyoruz. Mesela büyük bir dünya var sınıfta biz teneffüste ülke bulmaca oyunu oynuyoruz onda. Çok eğlenceli oluyor hem de öğreniyoruz.” biçiminde; katkının olmaması ile ilgili olarak 6Ö12 “Sadece sınıf değiştirme konusunda değişiklik oluyor. Sosyal bilgiler dersliğinin kendi sınıfımızdan farkı yok çünkü.” biçiminde ifade etmişlerdir.

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Dersinin Nasıl İşlenilmesi Gerektiğine İlişkin Görüşler

Görüşler	f		
	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Dersi eğlenceli hale getirdim.	6	6	4
Bütün öğrencilerin derse katılımını sağladım.	2	-	-
Dersi sadece ben anlatmazdım.	1	1	-
Öğrencilerin ilgisini çekmeye çalışırdım.	1	1	-
Gezi yaptırırdım.	2	1	-
Okutup yazdırırdım.	2	-	-
Okutturup anlatırırdım.	2	1	2
Soru sorarak	1	1	1
Derslerde görsel materyal kullanırdım.	1	4	3
Kitaba bağımlı kalırdım	1	-	-
Öğrencilere kızmadan dersi anlatırdım	2	-	1
Bilgisayar destekli eğitim yapardım	-	6	4
Drama yaptırırdım	-	2	2
Konuları ayrıntılı anlatırdım	-	1	-
Bol bol etkinlik yaptırırdım	-	2	3
Oyunlarla öğretirim	-	-	2
Ödev vermezdim	-	1	1
Toplam	21	27	23

Öğrencilerin “Siz sosyal bilgiler öğretmeni olsaydınız dersi nasıl işlerdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelenip tablolaştırılmış ve Tablo 5’de verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde 5. 6. ve 7.sınıflar en çok dersi

eğlenceli hale getirmek istediklerini (6,6,4), sonrasında ise 6. ve 7 sınıflar aynı zamanda bilgisayar destekli eğitim yapmak istediklerini (6,4) belirtmişlerdir.

Dersi eğlenceli hale getirmek ile ilgili olarak 5Ö10 “Kesinlikle eğlenceli olmasını sağladım. Yazdırmazdım mesela derste. Öğrencilere onları fotokopi verip onun yerine başka şeyler yapardım, daha eğlenceli.” biçiminde, 6Ö3 “Yarışmalar yapar çocukları eğlendirirdim. Resimler, haritalar, slaytlar yapar gösteririm.” biçiminde; 7Ö13 “Daha komikleştirmeye çalışırdım. Çünkü insanların esprileri daha çabuk anladığımı düşünüyorum.” biçiminde; bilgisayar destekli eğitim yapmayla ilgili olarak 7Ö6 “Slayt yaparım. Konu anlatımı, harita anlatımı ve drama gibi şeyler yaparım. Derslerin güzel geçmesini sağlarım.” biçiminde ifade etmişlerdir.

4.SONUÇ,TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğrencilerin, genel olarak sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmaları beklenir. Derse yönelik olumlu tutum, öğrencinin dersi severek öğrenmesine yardımcı olur. Öğrencinin merkeze alındığı ve aktif katılımının sağlandığı, öğrenciye ve düşüncelerine değer verildiği, bilginin yaşamla bütünleştirilerek anlamlı hâle getirildiği bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlamak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır (Doğanay, 2002).

Çalışmada, öğrenciler sosyal bilgiler dersine en çok parmak kaldırarak derse katılırken, sonrasında dersi dinleme 5.sınıflarda, kendilerine soru sorulması 6.sınıflarda, soru sorarak derse katılma durumu ise 7.sınıflarda daha fazla görülmektedir. 5.sınıflar genel olarak, öğretmeni dinleyip kendilerine soru sorulduğunda ve bildiği konularda parmak kaldırarak ve diğer sınıflardan farklı olarak dersin eğlenceli olması durumunda derse katılırken; 6.sınıflar ağırlıklı olarak bildikleri konularda ve öğretmenin soru sorması durumunda parmak kaldırarak ayrıca konu anlatıp, dersi dinleyerek derse katılırken; 7.sınıflar ise diğer iki sınıf düzeyinden daha fazla bildikleri konularda ve öğretmenin soru sorması durumunda parmak kaldırarak farklı olarak da konuları araştırıp, soru sorarak derse katılmaktadırlar. Bunun yanı sıra, 5.ve 7.sınıf öğrencileri dersi anlamadıkları ve sıkıldıkları için derse çok fazla katılmadıklarını ifade etmişlerdir. McGowan ve diğerleri (1990), öğrencilerin sosyal bilgilere karşı tutumlarının olumsuz olma sebebinin sosyal bilgilerin içeriğinden değil dersin öğretilme tarzından kaynaklandığını yani öğretmenlerin öğretime olan yaklaşımları ve derste kullandıkları öğretim yöntemlerinin öğrencilerin tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini ileri sürmüştür. Öztürk ve Baysal (1999) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin, öğretim etkinliklerini kullanma sıklığının (küme çalışması, oyun, deney etkinlikleri) öğrencilerin, sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum beslemesini sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Zira pek çok araştırma (Tuncel ve Ayva, 2010; Akdağ, 2009; Ersoy ve Kaya, 2009) sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin söz konusu etkinliklere aktif katılım sağlamalarına ilişkin olumlu düşünceye sahip olduklarını göstermiştir

Öğrencilerin, sosyal bilgiler dersinde *en çok keyif aldıkları* etkinlikler sınıflara göre farklılık göstermektedir.5.sınıflar gezi çalışmalarından, 6.sınıflar harita çalışmalarından ve 7.sınıflar ise en çok soru-cevap etkinliğinden keyif almaktadırlar. Bunlara gerekçe olarak; gezi için ilgi çekici olması ve öğrenmeyi kolaylaştırması; harita için eğlenceli olması ve bilginin kalıcılığını arttırması; soru-cevap için ise heyecan verici olması, düzenli çalışmaya zorlaması, bilginin kalıcılığını arttırması, hocanın gözüne girmeyi sağlaması gösterilmiştir. Açıkgöz (2008) soru sormayı, aktif öğrenme modellerinden biri olarak ifade edip soru sorulduğunda öğrencinin zihninin aktif olarak harekete geçtiğini ve öğrenci merkezli aktif düşünmeye yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada, her sınıf düzeyi bilgisayar destekli eğitimi ve dramayı en çok keyif aldıkları

etkinlikler içinde ifade ederken birçok etkinliğe eğlenceli olması, öğrenmeyi kolaylaştırmasını ve bilginin kalıcılığını artırması durumlarını gerekçe olarak göstermişlerdir. Altınbulak, Emir ve Avcı (2006) tarafından yapılan çalışmada eğitsel oyunlar etkili bir yöntem olarak görülmekte olup sosyal bilgiler ve diğer derslerde ezbere öğretimden kaçınmak, öğrencinin aktif katılımını sağlamak ve öğrencinin derslerden zevk alır hale gelmesi için Eğitsel Oyunlara geniş yer verilmesinin önemli olduğu ortaya konulmuştur.

Öğrencilerin, Sosyal bilgiler dersinde *kolay öğrendikleri konular* sınıflara göre farklılık gösterirken bunların gerekçeleri benzerlik göstermektedir. 5.sınıflar en çok Atatürk'ün hayatı ve Adım Adım Türkiye konularını, 6.sınıflar ölçekler, 7.sınıflar ise tarih konularını belirtmişlerdir. Öğrenciler, konuların kolay öğrenilmesine ilgi çekici olması, ezberlemenin kolay ve zevkli olması, eğlenceli olması, uygulama imkânının olması durumlarını gerekçe olarak göstermişlerdir. Keyif alınan konular ile kolay öğrenilen konuların seçilmesinde eğlenceli olması, öğrenmeyi kolaylaştırması ortak gerekçelerdir. Akengin ve Demirsoy (2011) tarafından yapılan çalışmada *Atatürk'ün Hayatı ve İnkılapları* ile tarih ve kültür konuları kolay öğrenilen konular arasında yer almaktadır. Ayva (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, doğa sorunları gibi hayatın içinden olan konuları kolay öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, sosyal bilgiler dersinde öğrenmekte *en çok zorlandıkları konular* sınıflar düzeyinde benzerlik göstermektedir. 5.sınıflar Atatürk'ün İnkılapları, 6. ve 7.sınıflar ise tarih konularında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Zorlanmalarına ilişkin olarak öğrenciler, konuların sevilmemesi, akılda tutmanın zor, uzun ve karmaşık olması durumlarını gerekçe olarak göstermişlerdir. Akengin ve Demirsoy (2011) tarafından yapılan çalışmada, elde edilen veriler araştırma ile benzerlikler göstermekte olup *Atatürk'ün Hayatı ve İnkılapları* ile tarih ve kültür konuları aynı zamanda zor öğrenilen konular arasında yer alırken gerekçe olarak konuların çok uzun ve ezberlenmesinin zor olması gösterilmiştir. Ayva (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler en çok zorlandıkları konunun savaş tarihleri olduğunu buna sebep olarak savaşların başlayış ve bitiş tarihlerini ezberlemenin zor olduğunu ifade etmişlerdir.

Yılmaz ve Şeker (2011)'e göre, yapılandırmacı yaklaşıma uygun sosyal bilgiler öğretiminde, özellikle tarih konularının öğretiminde, geçmiş zamanlara veya tarihi olaylara ilişkin bilgilerin öğrencilere 'aktarılması veya ezberletilmesi' değil 'tarihsel anlama' ve 'tarihsel düşünme becerilerinin' geliştirilmesi hedeflenir. Yaklaşımın ilkeleri doğrultusunda sosyal bilgiler ve tarih öğretiminden hedeflenen bu amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunacak alternatif öğrenme ortamlarından birisi müzelerdir. Müzeler, içinde bulundukları somut nesnelere, tarihi ve kültürel varlıkları ile geleneksel sınıf ortamları dışında alternatif bir öğrenme ortamı sunarak yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasına uygun bir zemin hazırlar.

Konuların ezber gerektiriyor olması 5.sınıflar için sorun oluşturmazken 6.ve 7.sınıflar için en büyük sorunlardan biridir. Doğanay(2002a), Sosyal Bilgiler derslerinin ezberden kurtarılıp, yaşamı anlamlı bir bütün olarak algılamaya dayalı bir ders olarak görülebilmesi için bu dersin öğretiminin kavram ve genelleme odaklı olması öğretilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde özellikle kavramların öğrenilmesini, öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok yararı bulunmaktadır. Örneğin; sosyal bilgiler öğretiminde kavram temelli öğretimin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır. Araştırmalardan (Yoho,1986;Van Cleaf, 1991:Akt:Doğanay, 2002a) ortaya çıkan önemli bir sonuç, kavram öğretimi temelli öğrenmelerin, ezbere ve hatırlamaya dayalı öğrenmelerden çok, üst düzey düşünmeye dayalı öğrenmeler gerçekleştirmeleridir.Kavramlar benzer bilgi parçacıklarını birleştirerek ve organize ederek, bir

kategori halinde belleğimize yerleştirmemizi sağlamaktadır. Bu da hem hatırlamayı hem de yeni kavramların öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu (n=36) okullarında sosyal bilgiler dersliğinin olmadığını ifade ederken var olduğu belirtenler ise bu dersliğin öğrencilerin rahat hissetmelerini sağlama, kendi kendine öğrenebilme, dersleri zevkli hale getirme, daha iyi öğrenme olanağı sağlamanın yanında hiçbir katkısı olmadığı şeklinde görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Eğitim ortamının araç-gereç kullanılabilecek şekilde olmaması, yani her ders için farklı dersliklerin olmaması materyal kullanımını kısıtlamaktadır (Demirel & Altun, 2009). Çelikkaya (2013) tarafından yapılan çalışma kapsamındaki okulların çoğunda (%86) sosyal bilgiler dersliğinin olmadığı tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler dersliğinin olduğu okullarda öğretmenler, yaptıkları malzemeleri aynı sınıf ortamında bulundurma imkânını elde edebilecekleri gibi *materyaller her zaman öğretmenlerin ellerinin altına olacağından bunları daha sıklıkla kullanabilirler.*

Ayva (2010) tarafından yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler laboratuvarının kullanımıyla ilgili, öğrenciler derse katılım derecelerinin arttığını, dersin verimli hale geldiğini, görsel öğelerin ve teknoloji kullanımının rahatlığı açısından eğitim ortamını nitelikli hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Bu bulgularla paralel olarak, Tuncel ve Ayva (2010), Sosyal Bilgiler dersinde laboratuvar kullanımının öğrencilerin motivasyonuna, derse etkin katılımlarına, öğrenmenin verimliliğine ve eğitim teknolojilerinin pratik kullanımına olumlu bir etki yarattığını ifade etmektedirler.

Öğrenciler, *sosyal bilgiler öğretmeni olmaları durumunda bütün sınıf düzeyleri* en çok dersi eğlenceli hale getirmek istediklerini sonrasında ise 6. ve 7 sınıflar aynı zamanda bilgisayar destekli eğitim yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra gezi yaptırma, görsel materyal kullanma, bol bol etkinlik yaptırma, okutturup anlattırma ve drama yaptırma gibi faaliyetlerde bulunacaklarını da belirtmişlerdir. Oruç (2010)'a göre asık suratlı, gülmeyen bir sosyal bilgiler öğretmeni ile gülen ve mizah kullanan ama bunu bilinçli yaparak sınıf ortamını bozmayan sosyal bilgiler öğretmeni arasında büyük farklar vardır. Kabul edilebilir bir gerçektir ki öğrenciler gülümsemesini bilen seviyeli mizah anlayışı olan öğretmenlerini daha çok sever ve onların derslerine daha çok ilgi duyarlar. Bu sevgi ve ilgi elbette ki başarıyı da artıracaktır. Akengin ve Demirsoy (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin dersin işlenişine ilişkin önerileri arasında gezi yapılması, daha çok proje verilmesi ve akıllı tahta kullanımının yaygınlaşması yer almaktadır. Ayva (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, okul gezilerinin akademik başarı ve derse karşı olumlu tutum gelişimine katkı sağladığını belirtirken, gezilerin sayılarının artırılmasının başarılarını daha da arttırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler eğlendirerek öğreten, görsel kullanan, drama yaptırma, akıllı tahtayı kullanan ve slaytlarla ders işleyen bir öğretmen olacaklarını ifade etmişlerdir. Tunçbilek (2005) tarafından ilköğretim 6. sınıfta okuyan 400 öğrenci üzerinde yapılan anket araştırmasında öğrencilerin, büyük bir bölümünün sosyal bilgiler dersinin amaçları ile ilgili beklentileri bulunmaktadır. Bu beklentiler arasında birinci sırayı, öğretmenin derslerde daha çok görsel materyal kullanması yer almıştır. Ayrıca öğrencilerin, sosyal bilgiler dersinin işlenişinde soru-cevap, tartışma, problem çözme ve rol oynama gibi yöntemlerin kullanılmasına; yakın çevreye gözlem gezileri düzenlenmesini, güncel olaylara daha fazla yer verilmesine, bazı konularda grup çalışması yapılmasına ve ders kitabı dışında kaynakların kullanılmasına ilişkin beklentileri vardır.

Öneriler

- ✓ Öğrencilerin sosyal bilgilere yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamak için dersin öğretiminde yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına dayalı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılabilir.
- ✓ Okulun yakın çevresindeki doğal ortamlardan yararlanılmalı, tarihi eserler ve müzeler gibi yerlere geziler sıklıkla düzenlenmeli, gezilerin bu eserleri iyi bilen rehberler eşliğinde yapılmasına özen gösterilebilir.
- ✓ Derslerde öğretimi görsel açıdan zenginleştirecek öğretim teknolojilerinden yararlanılarak öğrencilere film, klip ve belgesel izlettirilebilir.
- ✓ Öğrencilerin derse ilgisini çekmek amacıyla tarihsel hikâye, roman, destan, masal, şiir ve fıkra, gibi edebi ürünlerden de yararlanılmalıdır.
- ✓ Okullarda sadece Sosyal Bilgiler dersi için kullanılacak sınıflar oluşturulabilir.

Kaynakça

- Açıkgöz,K.Ü.(2008) Aktif Öğrenme, (10.Baskı) İstanbul:Seçil Ofset.
- Akdağ, H. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya İli örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 1-14.
- Aktepe,V.,Tahiroğlu,M. ve Meydan,A.(2014)Öğrencilere Göre Etkili Bir Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sınıf Öğretmeninden Beklentiler, *Researcher:Social Science Studies*, Sayı:2,1-11
- Akengin,H. ve Demirsoy,M.(2011) Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Görüşleri *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 33, 5-23
- Altınbulak, D.,Emir,S ve Avcı,C.(2006) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitsel Oyunların Erişime ve Kalıcılığa Etkisi, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 2, 35-51
- Annels, M. (2006). Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*, 56(1),55-61.
- Ayva,Ö.(2010) Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Öğretme Süreci İle İlgili Öğrenci Görüşleri, s.276-282,*International Conference on New Trends in Education and Their Implications* 11-13 November, Antalya-Turkey ,
- Çelikkaya,T.(2013) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğretim araç-gereç ve Materyallerini Kullanma Düzeyleri, *Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32(1), 73-105 DOI : <http://dx.doi.org/10.7822/egt3>
- Demirel, Ö., Altun, E. (2009). Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme (3.Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2002).Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (15-46)* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2002a).Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (.227-255)* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erden, M. (Bt). Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Alkim Yayınları.
- Ersoy, A., F.& Kaya, E. (2009). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2004) uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 17, 71-86.
- George, R., (2006). A cross-domain analysis of change in students' attitudes toward science and attitudes about the utility of science, *International Journal of Science Education*, 28(6),571-589. DOI: [10.1080/09500690500338755](http://dx.doi.org/10.1080/09500690500338755)
- Gökçe, E.(2002) İlköğretim Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Etkililiği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2),:111-119
- Güven,İ.(2004) Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmen Beklenenler,*Milli Eğitim Dergisi*,Sayı 164
- Kabapınar, Y. ve Baysal, N. (2004). İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimine yaşamın kendisini taşımak: gazete haberinin kullanıldığı bir öğretimin tasarlanması ve değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39, 384- 419.
- McGowan, T.M., Sutton, A.M. & Smith, P.G., (1990). Instructional Elements Influencing Elementary Student Attitudes Toward Social Studies, *Theory and Research in Social Education*, 18(1),ss: 37-52.
- Oruç, Ş.(2010) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:3, 56-73.
- Öztürk, C. ve Baysal N.(1999) İlköğretim 4-5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:6, 11-20.
- Patton, M. Q. (2014).Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri(Çeviri Editörleri: M.Bütün-S.B.Demir) Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Popham, W. J., (2005). Students' attitudes count, *Educational leadership*, 62 (5), 84-85.
- Reid, N., (2006). Thoughts on attitude measurement, *Research in Science & Technological Education*, 24(1), p.3-27. DOI: [10.1080/02635140500485332](http://dx.doi.org/10.1080/02635140500485332)
- Senemoğlu,N(2007) Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya,Düzenlenmiş Yeni Basım, Ankara: Gönül Yayıncılık
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri ,G. Can,Ş.Yaşar ve E.Sözer (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi içinde (15-39)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları
- Tarman,B., Ergür,Ş. ve Eryıldız,F.(2012) Yenilenen Sosyal Bilgiler Programına Dair Bir Değerlendirme *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1),103 -135

- Tuncel, G., & Ayva, Ö. (2010). Case study on the use of laboratories in the teaching of Social Studies lesson. *ICT in the Education of the Balkan Countries*, 716-721. Balkan Society for Pedagogy and Education, Varna, Bulgaria.
- Tunçbilek, G.(2005). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinden Beklentileri*, Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yanpar, T. Ş. (1994). “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Benlik Kavramı, Ders İçi Öğrenme ve Ders Dışı Çalışma Yolları İle Başarı İlişkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 43-48.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.(9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz,K. ve Şeker,M.(2011) İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3),21-39

Summary

Students' expectations from Social Studies teachers are different and great. Social Studies teachers who want their students to gain skills and knowledge which are essential in the social life and the content of the social studies course must have qualities to fulfil these expectations. It is important that in order to implement the learning-instruction process of Social Studies curriculum effectively and institutionally, it must be evaluated by the students who are the subjects of the process and the necessary arrangements must be done according to these evaluations.

The studies carried out (Akdağ, 2009; Ersoy and Kaya, 2009; Tarman, Ergür and Eryıldız, 2012) were intended for the student views regarding the implementation process of social studies course curriculum, but there were not many research results related to the problems students encountered while learning and teaching this course and suggestions for a better social studies instruction (Aktepe, Tahiroğlu and Meydan,2014;Ayva,2010).For that purpose, some of the research studies in the field made contributions to the discussion part of this research. This study aimed at identifying students' views on social studies course instruction and education and determining the topic which students learn most easily and with the most difficulty and their reasons, their participation in the course, and the benefits of social studies course classrooms. Moreover, the views of secondary school students studying in the 5th, 6th, and 7th grades were taken.

Phenomenology, one of the qualitative research methods, was used in the study to collect data. The population of the research consisted of 45 volunteer students and these students were chosen among the 15 secondary schools located in the city centre of Kırşehir where teaching training course was carried out in 2012-2013 education year. Out of 45 students, 15 students (9 females and 6 males) in the 5th grade, 15 students (8 females and 7 males) in the 6th grade, and 15 students (7 females and 8 males) in the 7th grade participated in the study. Semi-structured interview form which was designed by the researcher and consisted of six open-ended questions was used as a data collection tool. The interviews were carried out one-to-one with the students during the teacher training course hours in the teacher's room and counselling service rooms of their own schools. The interviews lasted 30-45 minutes. Inductive analysis, one of the content analysis, was used for the analysis of the data obtained from the research.

In the study, the students participated in the social studies course mostly by raising their hands, but following this, it was revealed that 5th grades listened to the course, questions were asked to the 6th grades, and 7th grades participated in the lesson by asking questions. The activities which the students liked most differ according to the grades. 5th grades enjoy school trips, 6th grades like map activities, and 7th grades love the question-answer activity. The reasons for these activities can be given as follows: trips were interesting and they facilitated learning, maps were fun and they enhanced knowledge retention, and question and answer was exciting, it made students study regularly, enhanced knowledge retention, and enabled students to become teacher's favourite student. In a study conducted by Altınbulak, Emir and Avcı (2006), educational games were considered as an effective method and it was revealed that educational games should be included more in social studies course and in the other courses because rote learning can be avoided, students can actively participate in the course and they enjoy the courses. The topics which students learn more easily in social studies course differ according to the grades, but their reasons show similarities. The students' reasons for learning the topics easily were that the topics are interesting, memorization is easy and enjoyable, they are fun, and they give an opportunity for

implementation. The common reasons for choosing the topics which they enjoy and they learn easily were that they were enjoyable and they facilitated learning.

The topics which students have the most difficulty with learning in social studies course show similarities regarding the grades. While 5th grades had difficulty in learning Ataturk's Revolutions, 6th and 7th grades stated that they had difficulty in history topics. Regarding the difficulties, the students stated that they did not like the topics, and it was difficult to keep them in their minds because they were difficult, long, and complicated. In the study conducted by Akengin and Demirsoy (2011), the data obtained show similarities with the research and Ataturk's Life and Revolutions and history and culture subjects were among the topics which were difficult to learn because they were very long and it was difficult to memorize them. In the study conducted by Ayva (2010), the students stated that the topic which challenged them most was the dates of the wars because it was difficult to memorize when the wars began and ended. While the topics which required memorization are not a problem for the 5th grades, it is the one of the biggest problems for the 6th and 7th grades. Most of the students (n=36) stated that there was not a social studies classroom in their school. However, the students who said that there was a social studies classroom stated that this classroom made no contributions except for the opportunities it provided for the students such as feeling comfortable, autonomous learning, making the courses enjoyable, and better learning opportunities. It was identified in the study carried out by Çelikkaya (2013) that most of the schools (86%) ,which were included in the study, had social studies classrooms.

Teachers will have an opportunity to keep the materials they designed in the same class environment in the schools where there are social studies classrooms and also because the teachers will always have the materials at their hands, they can use them more often. Tuncel and Ayva (2010) state that using laboratory in social studies course has a positive effect on student's motivation and active participation in the course, efficiency of learning and the practical use of educational technologies. The students stated that if they became social studies teachers, they wanted to make the course interesting and fun in all the grade levels. Following this, the 6th and 7th grades stated that they wanted to use computer assisted teaching at the same time. In addition to these, they stated that they would be engaged in activities such as organizing school trips, using visual materials, doing many activities, getting students read books and tell them, and performing drama. In the study conducted by Akengin and Demirsoy (2011), organizing trips, assigning more project works, and promoting widespread use of interactive white boards are included among the students' suggestions regarding teaching a course.